

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA

CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE

TOM LXVII – ZESZYT 2
2015

POZNAŃ 2015

RADA NAUKOWA

Przewodnicząca: Krystyna Chojnicka (Kraków)

Członkowie: Igor A. Arzumanov (Irkuck), Adriana Ciancio (Catania), Jūratė Kiaupiė (Wilno),
Gerald Kohl (Wiedeń), Michael G. Müller (Halle), Jarosław Nikodem (Poznań),
Natalia Starczenko (Kijów), Elena V. Timoshina (Sankt Petersburg)

KOMITET REDAKCYJNY

Wilhelm Brauner, Wojciech Góralski, Stanisław Grodziski (przewodniczący),
Andrzej Gulczyński, Hubert Izdebski, Danuta Janicka, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski,
Adam Lityński, Dorota Malec, Małgorzata Materniak-Pawłowska, Jacek Matuszewski,
Józef Méléze-Modrzejewski, Henryk Olszewski, Krzysztof Ożóg, Michał Pietrzak, Marian J. Ptak,
Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Waław Uruszcak,
Stanisław Waltoś, Wojciech Witkowski, Maria Zabłocka, Andrzej Zakrzewski

REDAKCJA

Redaktor naczelna: Małgorzata Materniak-Pawłowska

Zastępcza redaktor naczelnej: Wojciech Witkowski

Redaktorzy tematyczni: Marek Krzymkowski, Maksymilian Stanulewicz

Redaktorzy językowi: Iwona Grenda, Jolanta Sielska

RECENZENCI

Józef Koredczuk, Tomasz Kruszewski, Dorota Malec, Maciej Marszał,
Marian Mikołajczyk, Zbigniew Naworski, Jacek Przygodzki

Na język angielski tłumaczyła Iwona Grenda

Na język francuski tłumaczył Wojciech Szafranski

Redakcja i korekta: Ewa Dobosz

Pierwotna wersja CPH jest wersją papierową.

CPH ukazuje się też w wersji elektronicznej na platformie cyfrowej PRESSto.

Adres redakcji:

Collegium Iuridicum UAM, ul. Święty Marcin 90, 61-809 Poznań
tel. 609-475-820, e-mail: malgosm@amu.edu.pl, cph@amu.edu.pl

Copyright © by Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2015

Copyright © by Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o., 2015

ISSN 0070-2471

ISBN 978-83-64864-49-0

Printed in Poland

Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o.

61-612 Poznań, ul. Rubież 46

sekretariat tel. 61 622-69-61, fax. 61 622-69-62

e-mail: wni@ppnt.poznan.pl

www.wni.com.pl

SPIS TREŚCI – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

Tom LXVII – Zeszyt 1

I. ROZPRAWY – PAPERS – ARTICLES

Grzegorz Białyński, Zemsta matką sprawiedliwości. Wergeld (główna) w Prusach Krzyżackich i Prusach Książęcych	11
Revenge as a mother of justice. <i>Wergeld</i> in the State of the Teutonic Order and the Duchy of Prussia	28
La vengeance est la meilleure justice. Le wergeld dans la Prusse Teutonique et le Duché de Prusse	29
Karol Muszyński, Trybunał Rewolucyjny jako element systemu Terroru. Autonomizacja i administratywizacja Trybunału Rewolucyjnego	31
The Revolutionary Tribunal as an element of Terror. Its autonomization and administrativization	59
Le Tribunal Révolutionnaire en tant qu'élément du système de la Terreur. L'autonomisation et l'administrativisation du Tribunal Révolutionnaire	60
Anna Tarnowska, Pruskie sądy administracyjne gwarantem praw podmiotowych? Organizacja sądów i praktyka orzecznicza Najwyższego Sądu Administracyjnego (OVG) a prawa polskiej mniejszości narodowej (1875-1914)	61
Prussian administrative courts as guarantors of subjective rights? The organization of courts and judicial practice of the Supreme Administrative Court (SAC) and the rights of the Polish minority between 1875 and 1914	85
Les tribunaux administratifs de Prusse comme le garant des droits subjectifs ? L'organisation des tribunaux et la pratique jurisprudentielle OVG face aux droits de la minorité nationale polonaise (1875-1914)	85

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLANEA – MISCELLES

Piotr Kitowski, Wokół przygotowań do wydania „Praktyki Kryminalnej to jest wzoru rozważnego y porządnego spraw kryminalnych sądenia” Jakuba Czechowicza w 1746/1747 roku	87
Around the planned publication of „Praktyka Kryminalna to jest wzoru rozważnego y porządnego spraw kryminalnych sądenia” (Criminal practice i.e. a model of a considerate and proper adjudication in criminal matters) by Jacob Czechowicz in 1746/1747..	96

Autour des préparatifs à la publication „de la Pratique Criminelle, à savoir du modèle de jugement, réfléchi et efficace en matière pénale” de Jakub Czechowicz en 1746/1747	96
Marek Krzymkowski, Kwalifikacje zawodowe urzędników w II Rzeczypospolitej	97
Professional qualifications of office clerks in the Second Republic of Poland	110
Qualifications professionnelles des fonctionnaires de la II République de Pologne	110

III. Z DZIEJÓW NAUKI I NAUCZANIA HISTORII PRAWA – *FROM THE HISTORY OF THE SCIENCE AND THE TEACHING OF LAW – DE L'HISTOIRE DE LA SCIENCE ET DE L'ENSEIGNEMENT DE L'HISTOIRE DU DROIT*

Tadeusz Maciejewski, Prawo i jego nauczanie w Gdańskim Gimnazjum Akademickim od XVI do XIX wieku (1558-1810)	111
Law and the teaching of law at the Gdansk Academic Gymnasium between 1558-1810 ..	125
Droit et son enseignement au Gymnase Académique de Gdańsk dès le XVI au XIX siècle (1558-1810)	125
Marta Baranowska, O wadze nauki historii. Refleksje Jana Jakuba Rousseau	127
On the importance of history. A reflection by Jean Jacques Rousseau	141
De l'importance de l'enseignement de l'histoire. La réflexion de Jean-Jacques Rousseau	142
Przemysław Marcin Żukowski, Starania Rafała Taubenschlaga o uzyskanie <i>veniam legendi</i> na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1907-1913	143
Rafał Taubenschlag's efforts to achieve <i>veniam legendi</i> at the Faculty of Law at the Jagiellonian University between 1907-1913	167
Les démarches de Rafał Taubenschlag relatives à l'obtention de la <i>venia legendi</i> à la faculté de droit de l'université Jagellonne dans les années 1907-1913	167

IV. DEBIUTY – *DEBUTES – DEBUTS*

Michał Derrek, Indywidualizm czy socjologizm? Zasada swobody umów w projektach polskiego kodeksu zobowiązań z 1933 roku na tle porównawczym	169
Individualism or sociology? The principle of the freedom of contracts in drafts of the Polish code of obligations of 1933 - a comparative study	190
L'individualisme ou le sociologisme? Le principe de liberté contractuelle face aux projets du code polonais des obligations de 1933 dans le contexte comparatif	191
Marta Paszek, Odpowiedzialność sędziów Wojskowego Sądu Rejonowego w Katowicach za zbrodnie sądowe (1946-1955)	193
Responsibility of judges of the military district court in Katowice for judicial crimes (1946-1955)	221
Responsabilité des juges du Tribunal Militaire de Première Instance de Katowice pour les crimes judiciaires (1946-1955)	221

V. ROZMOWY W REDAKCJI – *CONVERSATIONS IN THE EDITORIAL OFFICE – CONVERSATION DANS LA REDACTION*

Z Profesorem Jerzym Strzelczykiem rozmawia Małgorzata Materniak-Pawłowska	223
---	-----

VI. ARTYKUŁY RECENZYJNE – CRITICAL REVIEWS – ARTICLES CRITIQUES

Mateusz Kosonowski, O ustawie sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego w kontrowersyjnym oświeceniu. W związku z pracą Jacka Osińskiego <i>Statut Bolesława Krzywoustego</i> , Wydawnictwo Avalon, Kraków 2014, ss. 271 i 5 tablic	237
Kacper Górski, Waław Uruszczak, Refleksje w związku z książką <i>Bellum iustum versus bellum sacrum. Uniwersalny spór w refleksji średniowiecznej. Konstancja 1414-1418</i> , redakcja Zbigniew Rau i Tomasz Tulejski, Uniwersytet Łódzki – Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2014, ss. 451	271
Zbigniew Naworski, O prawie i sądach w dawnej Polsce. Refleksje nad monografią Adama Moniuszki <i>Mazowieckie sądy ziemskie (1588-1648). Organizacja – funkcjonowanie – postępowanie</i> , Wydawnictwo Capidoglio, Warszawa 2013, ss. 364	289
Anna Moszyńska, Dwie dekady prawa rodzinnego. Uwagi w związku z monografią Piotra Fiedorczyka <i>Unifikacja i kodyfikacja prawa rodzinnego w Polsce (1945-1964)</i> , Białystok 2014, ss. 811	303

VII. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – REVIEWS AND CRITICAL NOTES
– COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES

Marek Kuryłowicz, <i>Scripta minora selecta. Ausgewählte Schriften zum römischen Recht</i> , 2014 (Anna Pikułska-Radomska)	321
Igor Andrejewicz Isajev, <i>Tienievaja strona zakona. Irracional”noje v pravie</i> , 2012 (Mikołaj Tarkowski)	324
Krzysztof Ożóg, Krzysztof Fokt, Maciej Mikuła, Maciej Zdanek, Dagmara Wójcik-Zega, Katarzyna Kuraś, <i>Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tom I: 1364-1780</i> , pod red. Waław Uruszczaka, 2015; Przemysław M. Żukowski, <i>Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. T. II: 1780-2012</i> , pod red. Doroty Malec, 2014 (Henryk Olszewski)	330
Maciej Mikuła, <i>Prawodawstwo króla i sejmu dla małopolskich miast królewskich (1386-1572)</i> , 2014 (Przemysław Krzywoszyński)	334
Andrzej Maksymilian Fredro, <i>Scriptorum Seu Togae et Belli Notationum Fragmenta. Accesserunt Peristromata Regum Symbolis expressa. Fragmenty pism, czyli uwagi o wojnie i pokoju. Zawierają dodatkowo królewskie kobierce symbolicznie odtworzone</i> . W tłumaczeniu Jagody Chmielewskiej, Bartłomieja Bednarka, Wstępem i przypisami opatrzył Marek Tracz-Tryniecki, 2014 (Przemysław Krzywoszyński)	338
Bartłomiej Garczyk, <i>Wielonarodowy Petersburg. Nierosyjska historia miasta 1703-1917</i> , 2015 (Małgorzata Materniak-Pawłowska)	341
Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Eduardas Brusokas, Liudas Glemža, Robertas Jurgaitis, Valdas Rakutis, <i>Modernios administracijos tapsmas Lietuvoje: valstybės institucijų raida 1764-1794 metais. Kolektyvinė monografija</i> , 2014 (Piotr Pilarczyk)	343
Wawrzyniec Surowiecki, <i>O upadku przemysłu i miast w Polsce. Wybór pism</i> , Wyboru dokonał, opracował, wstępem i przypisami opatrzył Piotr Szymaniec, 2014 (Maria Zmierczak)	345
Mirosław Szumiło, <i>Roman Zambrowski 1909-1977. Studium z dziejów elity komunistycznej w Polsce</i> , 2014 (Adam Lityński)	348
Piotr Szopa, „W imieniu Rzeczypospolitej...”. <i>Wymiar sprawiedliwości Polskiego Państwa Podziemnego na terenie Podokręgu AK Rzeszów</i> , 2014 (Adam Lityński)	354
Robert Jastrzębski, <i>Trybunał Kompetencyjny. Kolegium Kompetencyjne. Geneza – działalność – współczesność</i> , Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014, ss. 286 (Marek Krzymkowski)	359

VIII. IN MEMORIAM

Profesor Andrzej Ajnenkiel, 1931-2015 (Henryk Olszewski)	361
--	-----

IX. KRONIKA – *CHRONICLE* – *CHRONIQUE*

Konferencja „Crime in Law and Literature” na University of Chicago Law School (Jarosław Kuisz)	365
III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Konstytucje państw europejskich: historia i współczesność” w Toruniu (Tomasz Kowalczyk)	367
Ogólnopolska konferencja naukowa „Pro publico bono – idee i działalność” w Polanicy Zdroju (Paweł Fiktus)	369
Finał Ogólnopolskiej Olimpiady Historyczno-Prawnej im. Profesora Michała Szanieckiego (Jan Halberda)	370
Konferencja naukowa „Polscy historycy prawa okresu dwudziestolecia międzywojennego. W 70. rocznicę śmierci senatora Rzeczypospolitej Polskiej i profesora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie Stefana Ehrenkreutza” w Olsztynie (Oskar Kaneccki)	372
XIV Ogólnopolski Zjazd Katedr Historii Doktryn Politycznych i Prawnych „Historia myśli politycznej i prawnej a prawo i kultura prawna” w Białymstoku (Michał Urbanczyk)	374
XIX Konferencja Historyków Państwa i Prawa „Honor, cześć, godność – Aspekty historyczno-prawne” w Polanicy Zdroju (Jacek Przygodzki)	377
VI Colloquium polsko-gruzińskie <i>History of the sources of law in Poland and Georgia</i> w Olsztynie (Oskar Kaneccki)	378
VI Międzynarodowe Sympozjum Dziejów Biurokracji w Kazimierzu Dolnym (Marek Krzymkowski)	379

WSPÓŁPRACOWNICY ZESZYTU DRUGIEGO TOMU LXVII

- Marta Baranowska, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Niemieckiego na Wydziale Praw i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, mbl@law.umk.pl
- Grzegorz Białuński, prof. zw. dr hab. w Katedrze Powszechnej Historii Prawa, Prawa Rzymskiego i Komparatystyki Prawniczej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, grzegorz.bialunski@uw.edu.pl
- Michał Derek, student V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, michal.derek@student.uj.edu.pl
- Paweł Fiktus, mgr, doktorant na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, pawelf_26@o2.pl
- Kacper Górski, mgr, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, kacper.gorski@student.uj.edu.pl
- Iwona Grenda, mgr, lektor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, grenda@amu.edu.pl
- Jan Halberda, dr, adiunkt w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, jan.halberda@uj.edu.pl
- Oskar Kanecki, mgr, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, oskar.kanecki@wp.pl
- Piotr Kitowski, dr, adiunkt w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, p.kitowski@poczta.prawo.ug.edu.pl
- Mateusz Kosonowski, student Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Historycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, mateuszkosonowski@gmail.com
- Tomasz Kowalczyk, mgr, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, tomasz_k@wp.pl
- Marek Krzymkowski, dr hab., adiunkt w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, mkrzymkowski@o2.pl
- Przemysław Krzywoszyński, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Filozofii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przemyslaw.krzywoszynski@amu.edu.pl
- Jarosław Kuisz, dr, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, jaroslaw_kuisz@wpia.uw.edu.pl
- Adam Lityński, prof. zw. dr hab. w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu, adamlityn@interia.pl

- Tadeusz Maciejewski, prof. zw. dr hab. w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, t.maciejewski@ug.edu.pl
- Małgorzata Materniak-Pawłowska, dr hab., prof. w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, malgosm@amu.edu.pl
- Anna Moszyńska, dr, adiunkt w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Praw i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, moszynska.anna@gmail.com
- Karol Muszyński, mgr, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, muszynskikarol@gmail.com
- Zbigniew Naworski, dr hab., prof. w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Praw i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, zbig@law.umk.pl
- Henryk Olszewski, prof. zw. dr hab. w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie, holsz@neostrada.pl
- Marta Paszek, mgr, pracownik Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, martita-77@tlen.pl
- Anna Pikulska-Radomska, dr hab., prof. w Katedrze Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, apikulska@wpia.uni.lodz.pl
- Piotr Pilarczyk, dr, adiunkt w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, pmpilar@amu.edu.pl
- Jacek Przygodzki, dr, adiunkt w Zakładzie Historii Administracji na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, jacpr@prawo.uni.wroc.pl
- Jerzy Strzelczyk, prof. zw. dr hab. w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dorotagata@op.pl
- Wojciech Szafranski, dr, adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego i Historii Prawa Sądowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w.szafr@amu.edu.pl
- Mikołaj Tarkowski, dr, adiunkt w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego i Doktryn Polityczno-Prawnych na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, mikolaj.tarkowski@gmail.com
- Anna Tarnowska, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Niemieckiego na Wydziale Praw i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, atarn@law.umk.pl
- Michał Urbanczyk, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Filozofii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, michal.urbanczyk@amu.edu.pl
- Wacław Uruszczak, prof. zw. dr hab. w Katedrze Historii Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, waclaw.uruszczak@poczta.neostrada.pl
- Maria Zmierczak, prof. zw. dr hab. w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Filozofii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, maria.z@amu.edu.pl
- Przemysław Marcin Żukowski, dr, adiunkt w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, p.m.zukowski@uj.edu.pl